

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

“MILLIY IQTISODIYOTIMIZDA INVESTITSİYALAR VA MOLIYAVIY
RIVOJLANISHNI OLIY MUHANDISLIK MAKTABLARI BILAN
INTEGRATSIYALASHTIRISH SAMARADORLIGI”

TEZISLAR TO‘PLAMI

2024-yil 1-avgust–27-sentabr

MAXSUS SON

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 297 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 30-iyulda ruxsat etildi.*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori
Nosir Mahmudov, i.f.n. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Kopak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Nasir Mahmudov, I.f.n. Professor of Tashkent State University of Economics

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoj ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Zamonaviy agrotexnologiyalar hosildorlik garovi	15
K.A.Sharipov, V.A.Karimov	
Oliy ta'lim tizimida iqtidorli talabalar bilan ishlashni tashkil etish. toshkent davlat iqtisodiyot universiteti va xorijiy davlatlar tajribasi.....	19
S. M. Mirzaliyev	
Tijorat banklari aktiv operatsiyalarining daromadlilikini oshirish masalalari.....	24
Adilov Mirkomil Miralimovich	
Yoshlar turizmi bilan bog'liq tushunchalarni o'rganishning nazariy jihatlarini.....	27
Allayor Norboev Ismoilovich	
The importance of risk management to ensuring the stability of commercial banks	30
Abdusalomov Jahangir Oktam ugli	
Davlat oliy ta'lim muassasalarida ta'lim xizmatlari xarajatlari hisobining asoslari	33
Abduraxmanov Otabek Patidinovich	
Inson kapitalini boshqarishda inteluktual salohiyatni iqtisodiy bilimlar bilan mustahkamlash dolzarbligi	36
Kurbanbayeva Sevara Marat qizi	
Reducing corruption through tax mechanisms	39
Musayeva K.Y	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida o'zbekistonda kichik biznesning rivojlanish jarayonlari tahlili	42
Akbarov Abdulhamid Akmal o'g'li	
Davlat budjeti xarajatlarining samaradorlik indikatorlaridan samarali foydalanish orqali makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash masalalari	45
S.M.Xolxo'jayev	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyati tahlili	47
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi	
Issues of greening the economy in ensuring sustainable economic growth.....	51
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna	
Reducing corruption through tax mechanisms	54
Musayeva K.Y	
Пути повышения конкурентоспособности предприятия	56
Азларова Муштарийбегим Аббор кизи	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ko'rsatkichlarning ijtimoiy omillari va ijtimoiy xarajatlarni moliyalashtirish yo'nalishlari	59
S.M. Xolxo'jayev	
Ways to effective management of the public debt.....	62
Olimjon Fattoev	
Aksiz solig'ining iqtisodiy mohiyati va stavkalari.....	66
Abdulxayeva Shaxnoza Muxammadiyevna	
Передовые методы сбора данных для точных маркетинговых исследований	70
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklar faoliyatida raqamlashtirish loyihalarini qo'llab-quvvatlash	73
Maxsadaliyeva Maftuna Toxir qizi	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishning nazariy asoslari	76
Shomirzayev Abdug'affor Abdujabbor o'g'li	

Qishloq xo'jaligida faoliyat yuritayotgan doimiy va mavsumiy ishchilar soni orasidagi bog'liqlikni statistik tahlil qilish	78
Rustamova Mexrigiyo Muxtor qizi	
O'zbekiston oziq-ovqat bozorining rivojlanishi uchun ijtimoiy-iqtisodiy prognozlash samaradorligini oshirish yo'llari	83
Abduraxmanova Zuxra Toxir qizi	
Zamonaviy iqtisodiy davrda "yashil" moliya va uning xalqaro moliya tizimidagi o'rni	86
Shodmonkulova Shahlo Olimjon qizi	
The Impact of Financial Technologies (FinTech) on Economic Growth.....	89
Anvarkhonov Abdulatifkhon Jamshidkhon ugli	
Post pandemiya davrida jahon turizm bozorida o'zgarishlarning tahlili.....	92
Raxmonov Shuxrat Shavkatovich	
Integration of activities with higher engineering schools to provide employment.....	96
Batirov Farkhad Bakitovich	
Fan, ta'lim va ishlab chiqarish integrasiyasini tashkillashtirish mexanizmlari.....	99
Adizov S.	
Organik mahsulotlar savdosini oshirishda organik mahsulotlar tarqatish kanallarining ahamiyati	102
Xidirov Shohrux Bobur o'g'li	
Понятие макроэкономической стабильности и её элементы.....	105
Салахиддинова Муштарий Абдумуминовна	
Sportchilarning sog'ligi	108
Mirzalieva Surmaniso Alisher qizi	
Mamlakatimiz iqtisodiyotida raqamli texnologiyalarining o'rni va uning kelgusi istiqbollari	111
Samariddin Jumaev	
Kichik korxonalarini rivojlantirishdagi muammolari va ularning yechimlari.....	112
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li, Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Значимость внедрения стандартов для улучшения качества обслуживания в туристической индустрии.....	115
Адылова Диёра Улугбековна	
Kimyo sanoati korxonalariga innovatsiyalarni joriy etish mexanizmini takomillashtirish	118
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari.....	122
Salomov Temurbek Boburmirzo o'g'li	
Iqtisodiyot va ekologiya muvozanati: barqaror taraqqiyotga yondashuv	128
Turdiyeva Iroda Ismoil qizi	
Biznesni moliyalashtirishni manbalarini ko'paytirishni imkoniyatlari.....	131
Adilov Sherzot Shamilevich	
Iqtisodiyot tarmoqlarini raqamlashtirishni rivojlantirish	134
Qo'chqorov Tohir Safarovich, To'ychiyev Akmaljon Abdulatif o'g'li	
Ta'minot zanjirini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishni afzalliklari.....	137
Yuldashev Abdusakim Abdukarimovich	
Environmental protection concept: a link between economic well-being and Environmental Degradation.....	141
Egamberdiev Komron	
O'zbekistonda makroiqtisodiy uyg'unlikka erishishning asoslari.....	144
Abdulla Abduqodirov	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda tadbirkorlik subyektlarining ta'sirchanligini oshirish yo'llari (O'zbekiston misolida)	147
Rahmatullayeva Ahdiya Ja'farovna, Ollokulova Feruza Nansurovna	

Hududga xorijiy investorlarni jalb etish maqsadida investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish yo'llari	150
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Olloqulova Feruza Nansurovna	
Xalqaro banklarning moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda kredit samaradorligini oshirish yo'llari	153
Abdivaliyev Daler Yusupovich, Ollokulova Feruza Mansurovna	
Mintaqalarda sanoat aglomeratsiyalarni shakllanishi bosqichlari nazariyasi	156
Malikov Zuhriddin Vohidovich	
Bozor tamoyillariga asoslangan ipoteka kreditlari orqali aholini uy-joy bilan ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari.....	159
Abdukayumov Xumoyunmirzo Giyosbek o'g'li	
Aholining iqtisodiy savodxonligini oshirish muammolari va istiqbollari	162
Xasanov Jamshid Abdullayevich	
Strategic pricing on the example of the Marriot hotel	165
Botirova Zumrad Ilhom qizi	
O'zbekiston davlat korxonalarini (DK)da moliyaviy samaradorlikni baholash usulini takomillashtirish	168
Qarshiyev Nodirbek Olim o'g'li	
Digital transformation and its effect on inclusive economic growth in Uzbekistan	170
Jazira Buranova	
Сколько стоит «Озеленение» производства для компаний текстильной отрасли?.....	173
Носирова Чарос	
Investment challenges and solutions for Uzbekistan's metallurgical enterprises	177
Tatiana Budey	
Mulkiy soliqlar ma'muriyatchiligining xalqaro tajribasi.....	180
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
Ko'chmas mulkni soliqqa tortishning xalqaro tajribasi.....	184
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich	
Tredingda texnik tahlil va savdo jarayonlarini boshqarish	188
To'qmirzayev Kamol Mo'min o'g'li	
Qishloq xo'jaligida raqamli texnologiyalarni joriy etish va ularning samaradorligi	190
Shamshetova Gulraushan	
Korxonalar moliyaviy resurslarini boshqarish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish yo'llari	193
Jiyanova Nargiza Esanboyevna	
Insofli soliq to'lovchilarni ko'paytirish-soliq ko'rsatkichlarining muhim omili sifatida	196
Abdurasulov Alisher Abdurasulovich	
Анализ инвестиционной привлекательности акционерных обществ на фондовом рынке	200
Юлдуз Усманова	
Analysis of international experiences in the development of small business and private entrepreneurship.....	204
Abdovohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida raqamli strategiyalarni shakllantirish va ularni amalga oshirishning xalqaro tajribalari	207
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Intellektual mulk huquqlari va ularning global savdoga ta'siri	210
Raxmonova Dildora Ergash qizi	

Mehmonxona ovqatlantirish xizmatlarida innovatsion menyu siyosatini shakllantirish: sog'lom ovqatlanish va mijoz ehtiyojlari integratsiyasi.....	213
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	
Raqamli xizmatlarda ishonch va xavfsizlik: foydalanuvchi xulqi va huquqiy innovatsiyalar ta'siri.....	217
Maxammadaliyeva Muslimaxon Sherali Qizi	
Sug'urtada bozori infratuzilmasi tashkiliy asoslari	219
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Budjet mablag'lari ustidan moliyaviy nazoratning tuzilishi hamda tarkibi	222
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Sayyohlar uchun qulay transport tizimi – hududiy raqobatbardoshlik omili sifatida	226
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Raqamli turizm xizmatlari va ularni huquqiy tartibga solish mexanizmlari	228
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Buxoro viloyatida eksportbop qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirish va agroeksport salohiyatini rivojlantirish yo'nalishlari.....	231
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Improving the insurance market of Uzbekistan based on foreign experience.....	235
Jumaboyev Akmal Sheraliyevich	
Turizm xizmatlari bozorining rivojlanish bosqichlari va tendensiyalari	238
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Проблемные кредиты коммерческих банков: причины и современные методы решения.....	245
Улмасой Хусан кизи Ахмедова	
Eksimbank tashkil etish orqali eksportni yanada faollashtirishning zarurati va istiqbollari.....	248
D.E.Qarshiev	
Tadbirkorlik samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalar va infratuzilmaning o'rni	251
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Sug'urtada andarrayting xizmatini tashkil etish	255
D.E.Qarshiev	
Investitsion jozibadorlik orqali agrar rivojlanishni ta'minlash: o'zbekiston tajribasi	258
S.J. Yangiboev	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlari davlat xaridlari: aqsh, buyuk britaniya va yaponiya tajribasi	261
Majidov Nizom Baxramovich	
Qishloq xo'jaligi investitsiya loyihalarini xalqaro moliya institutlari resurslari hisobiga moliyalashtirish istiqbollari	264
Tolibov Shoxrux Muminovich	
Xorijiy davlatlarda oliy ta'lim muassasalariga investitsiyalar jalb etish tajribasi	268
Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	
Деятельность международных финансово-кредитных организаций и перспективы развития сотрудничества с Республикой Узбекистан	272
Холикова Зарнигор Камолиддин кизи	
Budjet tashkilotlarning xarajatlar smetalari va shtat jadvallarini tuzish hamda tasdiqlash	275
Abdurasulov Sardor To'liqin o'g'li	
Bank boshqaruvi va innovatsion iqtisodiyot: transformatsiya jarayonlari va rivojlanish istiqbollari.....	281
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
Цифровая экономика и международная цифровая интеграция.....	284
Турапов Бахромжон Алишеревич	

Международно-правовые гарантии иностранных инвесторов в транспортной инфраструктуре: проблемы и перспективы	287
Алишера Эзоа	
Jon Meynard Keynsning ilmiy qarashlarida aholi bandligini ta'minlash istiqbollari	291
M.E.Rajabboyev	
Xalqaro tajribada logistika zanjiri uzluksizligini ta'minlash strategiyalari va ularning O'zbekiston sharoitida qo'llanilishi.....	294
Kurbonova Ma'mura Abdukurim qizi	

XALQARO TAJRIBADA LOGISTIKA ZANJIRI UZLUKSIZLIGINI TA'MINLASH STRATEGIYALARI VA ULARNING O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLANILISHI

Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi

mamurakurbonova7@gmail.com

ORCID: 0009-0001-1963-5255

Annotatsiya: Mazkur maqolada xalqaro tajribada logistika zanjirlarining uzluksizligini ta'minlash strategiyalari tahlil qilinib, ularning O'zbekiston sharoitida qo'llanish imkoniyatlari o'rganiladi. Dunyo miqyosida qo'llanilayotgan multimodal tashish, raqamlashtirish, "yashil logistika" va mintaqaviy integratsiya kabi strategik yondashuvlar ilmiy asosda yoritiladi. Shuningdek, mamlakatda transport-logistika infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil qilinib, ularning samaradorligi hamda istiqbollari ochib beriladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, xalqaro tajribalarni milliy sharoitga moslashtirish orqali O'zbekistonning global savdo tarmoqlaridagi mavqeini yanada mustahkamlash mumkinligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: logistika zanjiri, multimodal tashish, raqamlashtirish, yashil logistika, transport infratuzilmasi, O'zbekiston.

Abstract: This article examines international strategies for ensuring the continuity of supply chains and analyzes their applicability in Uzbekistan. It highlights approaches such as multimodal transportation, digitalization, green logistics, and regional integration. The paper also evaluates ongoing reforms in the development of Uzbekistan's transport and logistics infrastructure, their effectiveness, and future prospects. The findings suggest that adapting international best practices to national conditions can strengthen Uzbekistan's position in global trade networks.

Key words: supply chain, multimodal transportation, digitalization, green logistics, transport infrastructure, Uzbekistan.

Аннотация: В статье рассматриваются стратегии обеспечения бесперебойности логистических цепочек в международной практике и анализируются возможности их применения в условиях Узбекистана. Освещены такие подходы, как мультимодальные перевозки, цифровизация, «зелёная логистика» и региональная интеграция. Также проанализированы реформы, проводимые в стране по развитию транспортно-логистической инфраструктуры, их эффективность и перспективы. По результатам исследования делается вывод о том, что адаптация международного опыта к национальным условиям позволит укрепить позиции Узбекистана в глобальных торговых сетях.

Ключевые слова: логистическая цепь, мультимодальные перевозки, цифровизация, зелёная логистика, транспортная инфраструктура, Узбекистан.

Jahon xo'jaligi taraqqiyoti jarayonida logistika zanjirlarining uzluksizligi global savdo oqimlarining barqarorligini ta'minlashda hal qiluvchi omilga aylanmoqda. Transport infratuzilmasi rivojlanishi, raqamli texnologiyalarning joriy qilinishi va xalqaro hamkorlik mexanizmlarining kengayishi logistika tizimlarini samarali boshqarish imkonini bermoqda. Shu bilan birga, pandemiyalar, geosiyosiy keskinliklar, iqlim o'zgarishlari va transport bozorida raqobat logistika jarayonlarida yangi yondashuvlarni talab qilmoqda. Bugungi kunda yetkazib berish zanjirlarining mustahkamligi nafaqat iqtisodiy samaradorlikni, balki milliy va mintaqaviy xavfsizlikni ham belgilab bermoqda.

Xalqaro tajribada uzluksizlikni ta'minlash uchun qo'llaniladigan strategiyalar turlicha: multimodal tashish imkoniyatlarini kengaytirish, "yashil logistika" tamoyillarini tatbiq etish, raqamli platformalar orqali monitoring va nazoratni kuchaytirish, shuningdek, mintaqaviy integratsiya dasturlari asosida hamkorlikni mustahkamlash.

Bunday yondashuvlar logistika tarmog‘ini turli xavf-xatarlarga nisbatan barqaror va moslashuvchan qilishga xizmat qiladi. Xususan, Yevropa Ittifoqida yagona transport maydoni konsepsiyasi, Osiyo mamlakatlarida esa “Bir makon – bir yo‘l” tashabbusi bu borada muhim tajriba sifatida namoyon bo‘lmoqda.

O‘zbekiston sharoitida logistika zanjirlarining uzluksizligini ta‘minlash masalasi alohida ahamiyatga ega. Chunki mamlakat Markaziy Osiyo transport-kommunikatsiya tizimining markazida joylashgan bo‘lib, tranzit salohiyatidan samarali foydalanish iqtisodiy o‘shish va eksport hajmlarini kengaytirishda muhim omil hisoblanadi. Keyingi yillarda temir yo‘l koridorlarini diversifikatsiya qilish, avtomobil yo‘llarini rekonstruksiya qilish, havo transportini erkinlashtirish va logistika markazlarini barpo etish bo‘yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, xalqaro tajribani mahalliy sharoitga moslashtirish, ya‘ni logistika tizimida innovatsion boshqaruv usullarini qo‘llash, transport tarmoqlarini integratsiyalash va bojxona jarayonlarini soddalashtirish mamlakat uchun istiqbolli yo‘nalish hisoblanadi.

Mazkur maqolada xalqaro amaliyotda shakllangan samarali strategiyalar tahlil qilinadi hamda ularning O‘zbekiston iqtisodiy sharoitida qo‘llanish imkoniyatlari ilmiy jihatdan o‘rganiladi. Shu asosda milliy logistika tizimini modernizatsiya qilish va global savdo tarmoqlariga chuqurroq integratsiyalashuv uchun konseptual yondashuvlar ishlab chiqiladi.

Logistika zanjirlarining uzluksizligini ta‘minlash bugungi globallashtirish davrida davlatlar uchun strategik ahamiyat kasb etadi. Xalqaro savdo hajmining ortishi, ishlab chiqarishning geografik jihatdan tarqoqlashuvi, yetkazib berish zanjirlarida ko‘p bosqichli tizimlarning shakllanishi logistika xizmatlarini samarali tashkil qilishni talab qilmoqda. Ayniqsa, pandemiya, geosiyosiy tangliklar va transport infratuzilmasidagi cheklovlar kabi omillar uzluksizlikni saqlashning naqadar muhimligini yaqqol ko‘rsatib berdi. Shuning uchun ham bugungi kunda rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar o‘z milliy iqtisodiy siyosatlarida logistika tizimini kuchaytirish masalasiga alohida urg‘u bermoqda.

Xalqaro amaliyotda logistika zanjirlarini barqaror va uzluksiz qilish uchun bir nechta samarali strategiyalar shakllangan. Birinchidan, multimodal tashish tizimlarini rivojlantirish asosiy yo‘nalishlardan biridir. Bu usulda tovarlar bir nechta transport vositalari — avtomobil, temir yo‘l, dengiz va havo transporti orqali uzluksiz harakatlanadi. Yevropa Ittifoqida ushbu strategiya keng qo‘llanilib, “TEN-T” (Trans-European Transport Network) loyihasi orqali transport infratuzilmalari bir-biriga integratsiyalashgan. Bu nafaqat logistika xarajatlarini kamaytiradi, balki tashish jarayonini tezlashtiradi va xavf-xatarlarga nisbatan moslashuvchanlikni ta‘minlaydi.

Ikkinchidan, logistika jarayonlarida raqamlashtirish va avtomatlashtirishning joriy etilishi uzluksizlikni ta‘minlashda muhim omil hisoblanadi. Masalan, Singapur va Janubiy Koreya kabi mamlakatlarda “aqlli portlar” (smart ports) tizimi ishlab chiqilgan bo‘lib, ular real vaqt rejimida yuk oqimlarini nazorat qilish, bojxona jarayonlarini soddalashtirish va to‘siqlarni bartaraf etish imkonini beradi. Bu esa global yetkazib berish zanjirlarida kechikishlarning oldini olishga yordam beradi.

Uchinchidan, “yashil logistika” konsepsiyasi xalqaro miqyosda keng tarqalmoqda. Karbon izini kamaytirish, ekologik toza transport vositalaridan foydalanish va energiya samaradorligini oshirish orqali logistika tizimlari nafaqat barqaror, balki ekologik jihatdan ham muhofaza qilingan bo‘ladi. Masalan, Germaniyada “Green Logistics” dasturi doirasida elektr yuk mashinalaridan foydalanish, yoqilg‘i sarfini kamaytirish va chiqindilarni qayta ishlash orqali uzluksizlik va barqarorlik uyg‘unlashtirilmoqda.

To‘rtinchidan, mintaqaviy hamkorlik va integratsiya dasturlarining joriy etilishi ham muhim o‘rin tutadi. Masalan, Xitoy tomonidan ilgari surilgan “Bir makon – bir yo‘l” tashabbusi Osiyo, Yevropa va Afrikani yagona transport-logistika tarmog‘ida birlashtirishni ko‘zda tutadi. Bu loyiha doirasida yangi temir yo‘l liniyalari, avtomobil yo‘llari va dengiz portlari barpo etilib, tovarlarning uzluksiz harakatlanishi ta‘minlanmoqda.

O‘zbekiston geografik jihatdan Markaziy Osiyoning markazida joylashgani sababli tranzit salohiyatiga ega. Mamlakat uchun logistika tizimini samarali boshqarish nafaqat ichki iqtisodiyot, balki tashqi savdo va mintaqaviy integratsiya jarayonlarida ham muhim ahamiyat kasb etadi. So‘nggi yillarda bu yo‘nalishda qator islohotlar amalga oshirildi. Jumladan, yangi temir yo‘l yo‘nalishlari, logistika markazlari, zamonaviy avtomobil yo‘llari qurildi va xalqaro transport koridorlariga qo‘shilish ishlari olib borilmoqda.

O‘zbekiston iqtisodiy siyosatida “Markaziy Osiyo + xalqaro bozorlar” konsepsiyasi muhim o‘rin tutadi. Ya‘ni, mamlakat eksport hajmini oshirish uchun nafaqat ichki ishlab chiqarishni rivojlantirishi, balki logistika tizimini ham global standartlarga moslashtirishi zarur. Shu nuqtayi nazardan, O‘zbekistonning Eron, Turkiya, Xitoy va Rossiya orqali o‘tuvchi transport koridorlariga qo‘shilishi milliy iqtisodiyot uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Biroq bu jarayonlarda logistika uzluksizligini ta‘minlash uchun xalqaro tajribalardan unumli foydalanish talab etiladi.

So‘nggi yillarda mamlakatda logistika infratuzilmasini rivojlantirish bo‘yicha bir nechta muhim tashabbuslar amalga oshirildi. Jumladan, Toshkent viloyatida yirik logistika markazlari barpo etildi, Andijon va Samarqand viloyatlarida esa zamonaviy transport-logistika komplekslari ishga tushirildi. Bu markazlar nafaqat ichki bozorni ta‘minlash, balki eksport-import jarayonlarini tezlashtirish imkonini bermoqda.

Shuningdek, O‘zbekistonning Xitoy bilan hamkorligida Andijon–O‘sh–Irkishtom–Qashg‘ar yo‘nalishi bo‘yicha temir yo‘l qurilishi rejalashtirilmoqda. Bu loyiha amalga oshsa, mamlakat uchun yangi tranzit imkoniyatlari ochilib, logistika zanjirlarining uzluksizligi yanada kuchayadi. Shu bilan birga, Eronning Bandar-Abbos porti orqali Hind okeaniga chiqish imkoniyati ham strategik ahamiyatga ega.

Raqamlashtirish masalasiga alohida e‘tibor qaratilmoqda. Bojxona jarayonlarida “yagona darcha” tizimi joriy etildi, elektron hujjat aylanishi kengaytirildi. Bu tashabbuslar logistika zanjirida ortiqcha vaqt va xarajatlarni qisqartirishga xizmat qiladi. Kelajakda blokcheyn texnologiyalarini qo‘llash orqali tranzaksiya shaffofligini oshirish va logistika tizimida ishonchlilikni mustahkamlash imkoniyatlari mavjud.

O‘zbekiston logistika tizimida qator muammolar mavjudligini ham inkor etib bo‘lmaydi. Eng avvalo, transport infratuzilmasining ba‘zi hududlarda eskirganligi va xalqaro standartlarga to‘liq javob bermasligi tovar harakatida sekinliklarga olib kelmoqda. Shu bois xalqaro tajribani o‘rganib, mamlakat sharoitiga moslashtirish zarur. Masalan, multimodal tashishni rivojlantirish, bojxona va chegara nazoratini soddalashtirish, logistika markazlarini innovatsion boshqaruv asosida tashkil etish muhim vazifalar sifatida belgilanishi lozim. Yevropa Ittifoqida qo‘llanilayotgan “yagona transport hududi” konsepsiyasini O‘zbekiston sharoitiga moslashtirish orqali ham milliy logistika tizimini yanada samarali qilish mumkin.

Xalqaro amaliyotdan olingan tajribalarni O‘zbekistonda tatbiq etish bir necha yo‘nalishda foyda keltiradi. Birinchidan, raqamlashtirish jarayonini kengaytirish orqali logistika zanjirlarida uzluksizlikni ta‘minlash mumkin. Ikkinchidan, ekologik toza transport vositalaridan foydalanish “yashil logistika” tamoyillarini joriy etishga xizmat qiladi. Uchinchidan, mintaqaviy integratsiya dasturlarida faol ishtirok etish orqali mamlakatning tranzit salohiyati kengayadi.

Shu jihatdan qaraganda, O‘zbekistonning “Yangi O‘zbekiston – 2030” strategiyasida belgilangan transport-logistika tizimini modernizatsiya qilish maqsadlari xalqaro tajribaga mos yo‘nalishlarda amalga oshirilmoqda. Bu esa kelajakda mamlakatni nafaqat mintaqaviy, balki global logistika tarmog‘ida muhim ishtirokchiga aylantirishi mumkin.

Logistika zanjirlarining uzluksizligini ta‘minlash bugungi globallashtirish sharoitida milliy iqtisodiyotning barqaror o‘sishi va xalqaro savdo munosabatlarida faol ishtirok etish uchun zaruriy shart hisoblanadi. Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, raqamlashtirish, multimodal tashishni rivojlantirish, ekologik barqarorlik tamoyillarini qo‘llash va mintaqaviy integratsiya mexanizmlarini kengaytirish logistika tizimini samarali va xavf-xatarlarga chidamli qiladi. O‘zbekistonning geografik joylashuvi va tranzit salohiyati esa bunday strategiyalarni qo‘llash orqali milliy iqtisodiyot uchun katta imkoniyatlarni ochib beradi.

Mamlakatda amalga oshirilayotgan islohotlar logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish va transport koridorlarini kengaytirishga qaratilgan bo‘lib, bu tashqi savdo hajmini oshirish va xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, bojxona jarayonlarini yanada soddalashtirish, logistika xizmatlari bozorida raqobatni kuchaytirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va xususiy sektor ishtirokini rag‘batlantirish kabi yo‘nalishlar alohida e‘tiborni talab qiladi. Bu amaliy choralar logistika tizimining uzluksiz ishlashini ta‘minlash bilan birga iqtisodiyotning umumiy samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kelgusida O‘zbekiston xalqaro tajribalarni milliy sharoitga moslashtirgan holda, transport-logistika sohasida innovatsion yondashuvlarni keng joriy etishi, ekologik barqarorlikka asoslangan “yashil logistika”ni rivojlantirishi va raqamli platformalarni kengaytirishi zarur. Bu nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki mamlakatning geoiqtisodiy mavqeini mustahkamlaydi va uni global yetkazib berish zanjirlarida muhim ishtirokchi sifatida shakllantiradi. Shu bois logistika zanjirlarining uzluksizligini ta‘minlash strategiyasi milliy iqtisodiy siyosatning ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qolishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. OECD. Logistics and Competitiveness for Development. – Paris: OECD Publishing, 2018. – 210 p.
2. UNCTAD. Review of Maritime Transport 2023. – Geneva: United Nations, 2023. – 152 p.
3. A. Sheffi. The Resilient Enterprise: Overcoming Vulnerability for Competitive Advantage. – Cambridge: MIT Press, 2005. – 320 p.
4. J. Rodrik. The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy. – New York: W.W. Norton & Company, 2011. – 368 p.
5. R. Ballou. Business Logistics/Supply Chain Management. 5th edition. – New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2004. – 789 p.
6. A. Christopher. Logistics and Supply Chain Management. 6th edition. – London: Pearson UK, 2016. – 512 p.
7. M. Carbone, R. Martino. The Political Economy of International Trade. – Cheltenham: Edward Elgar, 2016. – 304 p.
8. T. Notteboom, J-P. Rodrigue. Port Economics, Management and Policy. – London: Routledge, 2022. – 674 p.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Jtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024-maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

